

Ropné zásoby v subsaharské Africe

a jejich vliv na utváření světové politiky

Vladimír Kváča
Vladimíra Knotková
Jan Kochan

Tribun EU
2009

© Vladimír Kváča, 2009; Vladimíra Knotková, 2009; Jan Kochan, 2009
Typography © ARDENT Brno, spol. s r.o., 2009
Cover © Tereza Kotíková, 2009

ISBN 978-80-7399-870-7

Obsah

Obsah	3
Poděkování	6
Seznam zkratk	7
Seznam tabulek	12
Úvod.....	13
Struktura studie, zdroje informací a metody výzkumu	14
Kvantitativní přehled afrických zásob ropy.....	17
Aktéři a povaha mezinárodního systému	23
Aplikace postmoderní podoby mezinárodního systému na světový obchod s ropou.....	25
Aktéři.....	25
Arény	27
Africké ropné státy a jejich mocenské elity	29
Africký stát	29
Ropné rentiérské státy	31
Případové studie hlavních ropných států v subsaharské Africe	35
Nigérie	35
Charakteristika ropného sektoru	36
Ekonomický kontext.....	43
Mocenské elity	45
Závěry.....	47
Angola	48
Charakteristika ropného sektoru	48
Ekonomický kontext.....	53
Mocenské elity	54
Zahraniční vztahy	57
Závěry.....	59
Súdán.....	60
Charakteristika ropného sektoru	61
Ekonomický kontext.....	66
Mocenské elity	68
Zahraniční vztahy	70
Závěry.....	72
Rovníková Guinea.....	74
Charakteristika ropného sektoru	75
Ekonomický kontext.....	76
Mocenské elity	77

Zahraniční vztahy	78
Závěry.....	82
Kongo	82
Charakteristika ropného sektoru	83
Ekonomický kontext.....	87
Mocenské elity	88
Závěry.....	89
Gabon	90
Charakteristika ropného sektoru	91
Ekonomický kontext.....	93
Mocenské elity	95
Zahraniční vztahy	101
Závěry.....	103
Čad.....	104
Charakteristika ropného sektoru	106
Ekonomický kontext.....	110
Mocenské elity	112
Zahraniční vztahy	113
Závěry.....	115
Menší producenti a budoucí naděje	117
Kamerun	118
Sv. Tomáš a Princův ostrov	122
Uganda.....	124
Ghana.....	124
Závěry.....	126
Těžařské společnosti	129
Země dovážející africkou ropu.....	135
Asie a africká ropa.....	135
Čína	140
Závěry.....	146
Evropa a africká ropa.....	151
Evropská unie	151
Německo	154
Velká Británie	156
Francie	158
Česká republika	160
Evropští vývozci ropy – Rusko a Norsko	161
Amerika a africká ropa	161
USA	162
Shrnutí hlavních trendů.....	171
Vztahy subsaharské Afriky k ostatním aktérům	171

Dlouhodobá dynamika vztahů Afriky a ostatních regionů	
– Trojí soupeření o Afriku	171
Dlouhodobé vzory chování ropných společností v Africe	172
Afrika a Západ – politika dvou tváří	173
Africké ropné státy a mezinárodní finanční instituce	175
Pragmatická spolupráce Afriky se zbytkem světa.....	176
Vzájemné vztahy afrických zemí	178
Cíle jednotlivých skupin aktérů.....	179
Spotřebitelé ropy – diverzifikace	179
Producenti ropy – diverzifikace	180
Shrnutí dopadů na mezinárodní politiku.....	181
Slovníček pojmů	183
Přílohy	187
Příloha 1 – Země subsaharské Afriky, základní ropné statistiky	187
Příloha 2 – Dvacet nejvýznamnějších států z hlediska různých ropných statistik	192
Příloha 3 – Grafy vývoje základních ekonomických veličin v osmi vybraných zemích subsaharské Afriky	197
Příloha 4 – Komoditní a teritoriální struktura exportu osmi vybraných zemí subsaharské Afriky.....	198
Rejstřík	247

Rejstřík

- Abacha, Sani, 46
Abessole, M'Ba, 99, 100
Africká unie, 71, 115
 mírové jednotky, 60
AFRICOM, 149, 168
Agip, 36, 38, 61, 84, 85, 86, 93, 172
Ahidjo, Ahmadou Babatoura, 118, 121
al-Bašír. Viz Bašír, Umar Hasan
 Ahmad
Alesa Eleme, 43
Alžírsko, 140, 155, 156, 157, 158, 159,
 160, 164, 165
Amerada Hess, 75, 78, 93
Amerika
 Latinská, 20, 21, 50, 81, 126, 129,
 136, 163, 164, 165, 166
Amin, Idi, 74
Angola, 21, 22, 29, 35, 41, 48–60, 64,
 75, 81, 89, 90, 92, 118, 129, 130, 134,
 139, 140, 145, 152, 158, 159, 161, 164,
 165, 166, 167, 172, 176, 178, 179
Annobón, 74
arabizace, 61
Arakis Energy, 62
Asie, 20, 21, 44, 56, 58, 63, 65, 66, 67,
 71, 75, 88, 120, 123, 129, 130, 135,
 136, 147, 135–51, 164, 165, 168, 172,
 173, 176, 177
 jihovýchodní, 18, 19, 136, 137, 139,
 177
 jihozápadní, 18, 19, 20
 jižní, 18, 19, 136, 137, 139, 177
 střední, 18, 19, 136
 východní, 18, 19, 88, 136, 137, 139,
 150, 177
Asijsko-tichomořská hospodářská
 spolupráce (APEC), 147
Austrálie, 20, 21, 172, 180
Bakassi, 47, 81, 122, 178
Banque des Etats de l'Afrique Centrale
 (BEAC), 88
Bašír, Umar Hasan Ahmad, 64, 68, 71
Bédié, Henri Konan, 104
Belgie, 48, 85, 121, 129
bezpečnost
 energetická, 127, 135, 136, 138, 141,
 146, 147, 152, 160, 163, 167, 173,
 176, 177, 180
BHP Billiton, 93
Biafra, 37, 179
Bioko, 74
Bitsanga, Frédéric, 83
Biya, Paul, 118, 121
Blízký východ, 20, 21, 22, 31, 57, 117,
 135, 136, 138, 139, 146, 153, 155, 156,
 157, 158, 159, 163, 164, 165, 177, 178
Bluestar Oil Services Limited, 42
Bokassa, Jean Bedel, 74, 99
Bongo Ondimba, Ali Ben, 101, 103, 104
Bongo Ondimba, Omar, 90, 91, 92, 94,
 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
 104
Bongo Ondimba, Pascaline Mferri, 103
Bongo, Albert-Bernard. Viz Bongo
 Ondimba, Omar
bongoismus, 99
Botswana, 56, 90, 190
Brazílie, 43, 44, 50, 93, 129, 161, 163,
 180
Brazzaville, 21, 83
Bru, Roland, 96
Brunej, 136
Burkina Faso, 142
Bush, George, 57
Bush, George W., 44, 80, 153
Cabelly, Robert, 57
Cabinda, 48, 49, 51, 52, 53, 57, 60, 167,
 178, 179
Calil, Elie, 79
Cameroon Oil Transport Company
 (COTCO), 107, 111
Ceiba, 75
Central Intelligence Agency (CIA), 17,
 19, 20, 21, 41, 43, 60, 61, 63, 66, 67,
 71, 75, 84, 88, 105, 110, 111, 112, 113,
 115, 116, 119, 120, 121, 125, 126, 137,
 162
Congorep, 85
Corsico Deep, 80, 82
Côte d'Ivoire, 21, 35, 96, 104, 140, 161
Čad, 21, 35, 60, 61, 66, 68, 71, 74, 104–
 16, 120, 122, 124, 140, 142, 164, 165,
 166, 175, 176, 180
Čadské jezero, 106

čadsko-kamerunský ropovod, 105, 106,
107, 109, 110, 111, 115, 116, 119, 176,
178
Česká republika, 16, 59, 75, 136, 151,
154, 160
Čína, 26, 27, 42, 43, 44, 50, 53, 58, 59,
60, 62, 65, 66, 67, 70, 71, 72, 75, 80,
88, 90, 93, 103, 106, 113, 120, 121,
123, 124, 126, 132, 135, 136, 128–50,
151, 161, 162, 168, 172, 176, 177, 180,
182
Čínská lidová republika (ČLR). *Viz*
Čína
Čínská republika. *Viz* Tchaj-wan
Dálie, 50
Dangote Oil and Gas, 42
Dárfúr, 60, 64, 69, 72, 73, 114, 115, 144,
150
de Gaulle, Charles, 96
Déby, Idriss, 109, 112, 113, 114, 115
Deminex, 91
Demokratická republika Kongo, 21, 22,
59, 89, 124, 164, 165
Denard, Bob, 98
Devon Louisiana, 75, 78
diamanty
krvavé diamanty, 72, 89
Doba, 105, 106, 108, 119
dohody o sdílení produkce, 38, 39, 40,
50, 53, 76, 86, 119
dos Santos, José Eduardo, 54, 55, 56,
60, 167, 178
Douala, 119
Džandžavíd, 72
Economic and Financial Crimes
Commission (EFCC), 45
Egypt, 65, 71
Eleme Petrochemicals Co. Limited
(EPCL), 38
Elf, 13, 36, 38, 81, 83, 85, 86, 92, 97,
102, 103, 104, 107, 118, 130, 172, 178
Emeraude, 85
Energy Africa, 93
Energy Information Administration
(EIA), 41, 42, 44, 52, 65, 66, 67, 75,
78, 81, 83, 84, 85, 119, 136, 137, 138,
139, 140, 162, 165, 166, 167
Eni, 51, 85, 86, 91, 130
Environmental Remediation Holding
Company (ERHC), 123
Equity Energy Resources, 122
Etiopie, 21, 32, 117
Evropa, 18, 19, 20, 21, 151–61, 164, 165
Evropská investiční banka (EIB), 107
Exploration Consultant Group, 76
Extractive Industries Transparency
Initiative (EITI), 73, 89, 121, 173
ExxonMobil, 26, 39, 40, 75, 78, 106,
107, 108, 110, 111, 116, 119, 122, 129,
140
Eyadéma, Gnassingbé, 101
Filipíny, 81
Foccart, Jacques, 95, 96, 97, 103, 174
Forcenergy, 93
Francie, 43, 44, 79, 81, 88, 90, 91, 93,
95, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 105,
113, 114, 118, 121, 129, 130, 154, 158,
159, 160
Francouzská rovníková Afrika, 91
Fusion Oil & Gas, 93
Gabon, 21, 35, 59, 74, 81, 90–104, 118,
129, 130, 140, 145, 152, 164, 165,
166, 173, 178, 179
gabonizace, 91
Gambie, 142
genocida, 72, 144
Ghana, 21, 35, 124–26
Giscard d'Estaing, Valéry, 102
Greater Nile Petroleum Operating
Company (GNPOC), 62, 63, 65
Guinejský záliv, 37, 48, 75, 106, 117,
118, 129, 152, 166, 167, 168, 172, 180
Gulf Oil, 37, 48, 91, 172
Hobbes, Thomas, 29
holandská nemoc, 73, 91, 118, 124, 134
Houphouët-Boigny, Félix, 26, 96, 104
Hydrocarbon Services Nigeria Limited
(HYSON), 38
Chad Cameroon Pipeline Development
Project (CCPDF), 105
Chevron, 26, 39, 40, 51, 52, 61, 62, 91,
107, 109, 119, 122, 129, 130, 140, 178
Chevron Nigeria Limited (CNL), 41
China National Petroleum Corporation
(CNPC), 39, 58, 62, 65, 66, 70, 129,
130, 140, 141, 145
Chirac, Jacques, 103
Chrome Energy, 123
Chu, Tin-tchao, 93
Ijaw, 46
independents, 26, 129, 161, 173, 180
Indie, 42, 44, 50, 65, 67, 71, 88, 125,
129, 130, 135, 136, 137, 138, 139, 141,
146, 147, 149, 150, 151, 177, 180, 182
Indonésie, 67, 71, 136, 137
InSeis Terra, 76

- Integrated Data Services Limited (IDSL), 38
- Irák, 139, 158, 159, 164, 165
- Írán, 139, 152, 158, 159
- Itálie, 61, 84, 85, 86, 88, 91, 93, 121, 130, 160, 172
- Itsekiri, 46
- Izrael, 44, 81
- Japonsko, 50, 67, 71, 113, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 146, 147, 150, 151, 162, 172
- Jihoafriická republika, 35, 37, 44, 81, 92, 142, 179
- Jižní Korea. Viz Korejská republika
- Joint Development Zone, 178
- Jospin, Lionel, 103
- Kaddáfí, Muamar, 92
- Kaduna, 8, 38, 43
- Kaduna Refinery and Petrochemical Company (KRPC), 38, 42
- Kamerun, 21, 35, 47, 74, 81, 105, 106, 107, 111, 114, 115, 118–22, 124, 152, 164, 165, 166, 173, 178
- Kanada, 20, 62, 119, 161, 163, 164, 165, 166, 180
- Karibik, 18, 19
- Katar, 139
- Kazachstán, 158, 159, 160
- Kellogg Brown & Root, 50
- Kimberlejský proces, 89
- Kitina, 84
- kleptokracie, 98
- klientelismus, 26, 45, 55, 121
- konflikty
 - diamantové konflikty, 73
 - krvává ropa, 72
- Kongo (Brazzaville). Viz Konžská republika
- Kongo (Kinshasa). Viz Demokratická republika Kongo
- Konžská republika, 21, 35, 82–90, 92, 101, 115, 129, 139, 152, 164, 165, 166, 173, 178, 179
- koopťace, 55, 99, 100, 104, 118, 122
- Korejská republika, 8, 43, 67, 88, 121, 136, 137, 139, 146, 150
- Kribi, 107, 119
- Kuba, 49, 55, 81
- Kuito, 50
- Kuvajť, 139
- Libye, 37, 42, 92, 114, 115, 140, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 164, 165
- Likoula S. A., 85
- Limbé, 119
- Lissouba, Pascal, 82
- Lobito, 50
- Luanda, 48, 49, 54, 55, 59, 81
- Luba, 75
- Lukoil, 161
- M'Ba, Léon, 96, 97
- Madagaskar, 21, 35, 117, 162
- majors, 26, 129, 161, 172, 176, 180
- Malabo, 74, 75, 79, 80
- Malajsie, 67, 136, 180
- Mali, 96
- mandátní území, 118
- Marathon Oil, 75, 78, 93
- Mauritánie, 21, 164, 165, 176
- Mbañé, 81, 178
- Mboundi, 84, 85
- média, 13, 23, 24, 26, 28, 74, 98, 100, 123, 174
- Mexický záliv, 129, 172
- Mexiko, 81, 157, 164, 165
- Mezinárodní agentura pro energii (IEA), 147
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), 107
- Mezinárodní finanční korporace (IFC), 107, 109, 116
- Mezinárodní měnový fond (IMF), 27, 50, 51, 52, 53, 56, 88, 126, 175
- mezinárodní systém, 13, 15, 23–28, 29, 32, 143, 182
- mezinárodní vztahy, 15, 17, 23–28, 57, 60, 70, 72, 105, 126, 129, 135, 143, 150, 151, 182
- Mitterrand, François, 102
- Mobil, 37, 39, 40, 75, 91, 172
- Mobil Producing Nigeria Unlimited (MNP), 40
- Mobutu, Sese Seko, 98
- Moho-Bilondo, 84, 85
- Mosambik, 117, 190
- Moto Nsa, Severo, 79
- MPLA – Lidové hnutí za osvobození Angoly, 29
- MPRI, 80
- Mugabe, Robert, 81, 178
- náboženství
 - animismus, 60, 61, 105
 - islám, 61, 92, 105, 150
 - křesťanství, 61, 105
- Namibie, 56

Nařízení o minerálních olejích (Nigérie), 36
 National Engineering and Technical Company Limited (NETCO), 38
 National Petroleum Investment Management Services (NAPIMS), 38
 ndjobi, 98
 Německo, 47, 154, 155, 158, 160
 Neto, Antonio Agostinho, 54
 Nguema, Francisco Macías, 74
 Niger (řeka), 28, 36, 40, 41, 45, 46, 47, 166, 179
 Niger (stát). Viz Republika Niger
 Nigerian Gas Company (NGC), 38
 Nigerian Liquefied Natural Gas Limited (NLNG), 38
 Nigerian National Oil Corporation (NNOC), 38
 Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC), 37, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 75
 Nigerian Petroleum Development Company (NPDC), 38
 Nigérie, 21, 22, 35–47, 48, 59, 75, 90, 114, 121, 123, 129, 134, 139, 152, 155, 157, 158, 159, 160, 164, 165, 166, 173, 176, 177, 178
 Nizozemsko, 43, 44, 75, 121, 129
 Nkossa, 84, 85
 Noble Energy, 75, 78
 Norsko, 125, 151, 152, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 180
 Nsa, Severo Moto, 79
 Nsoko, 84, 85
 Obasanjo, Olusegun, 42, 44
 občanská válka, 29, 37, 48, 49, 53, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 72, 73, 87, 104, 105, 134, 167, 179
 Obiang Lima, Gabriel M., 77
 Obiang Nguema Mbasogo, Teodor, 74, 77, 79, 80, 82, 178
 Obiang, Teodorín Nguema, 77
 Oceanic, 91
 odstředivě tendence, 41, 46, 49, 60, 62, 73, 109, 112, 114, 115, 125, 178, 179
 Ogoni, 46
 Oil and Natural Gas Corporation (ONGC), 58, 63, 65, 66, 75, 129, 130
 Oloibiri, 36
 Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC), 27, 37, 41, 50, 71, 92, 153, 164, 165, 178
 OSN
 mírové jednotky, 60, 70, 115, 149
 Rada bezpečnosti, 114, 144, 149
 Panafrican, 93
 Perenco, 85, 93
 Petrangol, 48
 Petrodar, 65
 Petrofina, 48, 129
 Petronas, 62, 65, 66, 107, 108, 110, 116, 119, 129, 130, 180
 PetroSA, 81
 Phillips Oil Company, 37
 Pioneer, 93, 122
 Pobřeží Slonoviny. Viz Côte d'Ivoire
 podmíněné úvěrování, 57, 58, 106, 108, 116, 120, 150, 176, 182
 Pool, 83
 Port Harcourt, 38, 41
 Port Harcourt Refinig Co. Limited (PHRC), 38, 42
 Port Sudan, 66, 161
 Port-Gentil, 92, 93
 postmoderní model mezinárodní politiky, 15, 23, 25–28
 Products and Pipelines Marketing Company (PPMC), 38
 Rabi-Kounga, 92
 renta, 30, 31, 56, 58, 59, 92, 93, 94, 176, 181
 Republika Niger, 140, 155
 Riceová, Condoleezza, 80
 Riggs Bank, 77, 80, 167
 Río Del Rey, 119
 Río Muni, 74, 81
 Rogombé, Rose Francine, 101
 Rovnicková Guinea, 21, 35, 74–82, 90, 92, 99, 118, 119, 130, 140, 162, 164, 165, 166, 167, 173, 178, 179, 180
 Rusko, 20, 21, 72, 136, 138, 139, 151, 152, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165
 sabotáž, 42, 63
 Safrap, 36
 Sarkozy, Nicolas, 114
 Sasol, 93
 Sassou-Nguesso, Denis, 83, 89, 101, 178
 Saúdská Arábie, 152, 158, 159
 Senghor, Léopold Sédar, 96
 Shell, 26, 36, 37, 38, 39, 40, 62, 91, 92, 93, 107, 129, 140, 152, 172, 180

Shell Nigeria Exploration and Production Company Ltd (SNEPCO), 40
 Shell Petroleum Development Company of Nigeria Limited (SPDC), 37, 38, 39, 40
 Sierra Leone, 21
 Singapur, 136, 137
 Sinopec, 42, 65, 66, 123, 129, 141, 180
 Société des Hydrocarbures du Tchad (SHT), 110
 Société Générale de Sécurité, 98
 Société Nationale de Raffinage (SONARA), 119
 Société nationale de recherches et d'exploitation pétrolière (Hydro-Congo), 86
 Société Nationale des Hydrocarbures (SNH), 119
 Société nationale des pétroles du Congo (SNPC), 86, 89
 Somálsko, 29, 117, 140
 Sonatrach, 140
 Sovětský svaz, 55, 96, 153, 154, 155, 158, 159, 164, 165
 Spojené arabské emiráty, 71, 139
 Spojené státy americké, 20, 27, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 49, 50, 57, 59, 62, 71, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 88, 90, 91, 93, 98, 103, 107, 108, 110, 113, 117, 119, 121, 122, 127, 129, 130, 137, 140, 146, 149, 151, 153, 156, 161, 162–69, 172, 173, 174, 176, 180, 182
 společenská odpovědnost firem (CSR), 130, 145, 148, 173, 177
 společné podniky, 38, 39, 40, 41, 48, 50, 65, 78, 91, 102, 105, 131
 Stasi, 55
 stát
 marxistický přístup, 30
 neopatrimoniální, 26, 97, 98
 pluralitní, 99, 118
 podle Thomase Hobbesa, 29
 rentiérský, 25, 27, 29, 30, 93, 94, 98, 105, 118
 zhroutený, 30, 32, 59, 78, 124, 149, 181
 StatoilHydro, 51, 161
 Straw, Jack, 79
 Strojtransgaz, 161
 Středoafriická republika, 60, 74, 99, 114, 115, 122
 studená válka, 97
 Súdán, 21, 22, 32, 35, 60–74, 105, 106, 112, 114, 115, 129, 131, 134, 139, 140, 141, 144, 145, 150, 161, 168, 179, 180
 Sudapet, 62, 64, 65, 66
 Svätý Tomáš a Princův ostrov, 35, 58, 117, 140, 142, 168, 176, 179
 Svazijsko, 142
 Světová banka, 27, 28, 42, 45, 66, 78, 94, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 113, 116, 120, 147, 175, 176
 Španělsko, 43, 44, 79, 81, 121
 Švýcarsko, 103
 Tanzanie, 124, 162
 Technip, 86
 terorismus, 44, 62, 71, 136, 146, 149, 168
 Texaco Overseas, 36
 Thajsko, 137
 Thatcher, Mark, 79
 Tchad Oil Transport Company (TOTCO), 107, 111
 Tchaj-wan, 113, 136, 137, 142, 146, 150
 Tichomoří, 18, 19, 20, 21, 136, 137, 147, 168
 Togo, 101
 Total, 26, 40, 48, 51, 52, 66, 81, 85, 90, 93, 102, 118, 129, 130, 140, 152, 172, 180
 Transnational Corporation of Nigeria Plc. (Transcorp), 42
 Transparency International
 Index vnímání korupce, 45, 68, 88, 112, 121
 Transworld, 93
 Triton Oil, 75
 Tullow Oil, 51, 75, 124
 Uganda, 35, 74, 117, 124
 Union Carbide, 91
 UNITA – Národní svaz za úplnou nezávislost Angoly, 29
 United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), 43, 88, 120
 USA. Viz Spojené státy americké
 Vanco Energy, 78, 82
 Velká Británie, 35, 36, 43, 47, 70, 76, 79, 80, 118, 129, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160
 Venezuela, 155, 157, 164, 165
 Vietnam, 136
 Východoafriická ropná konference, 124
 Warri, 43

Warri Refinery and Petrochemical
Company Limited (WRPC), 38
White Nile Petroleum Operation
Company (WNPOC), 65
xenofobie, 56, 104
Yar'Adua, Umaru, 42, 45
Yombo, 86
Zafiro, 75

Zákon o minerálních olejích (Nigérie),
36
Zákon o ropě (Nigérie), 37
Zambie, 21, 145
zástupná válka, 49
Zenon Petroleum and Gas Limited, 42
zhroucený stát. Viz stát, zhroucený
Zimbabwe, 79, 81, 145, 178